یادداشت

پدیده خبرنگاران روابط‌عمومی‌شده

معصومه اصغری

● باید میان دو مقوله خبرنگار و مدیر روابط‌عمومی تفاوتی وجود داشته باشد؛ یعنی حتی اگر کسی خبرنگار بوده و حالا روابط‌عمومی ارگانی را مدیریت می‌کند، نوع کارش تغییر کرده، می‌کند یا خواهد کرد و دیگر خبرنگار نخواهد بود. مسئله از جایی آغاز می‌شود که خبرنگاران روابط‌عمومی صفرشده می‌خواهند هم خبرنگار باشند، هم روابط‌عمومی و ماجرا و مشکل اصلی از همین جا آغاز می‌شود. بنای نوشتن این سطور از جایی گذاشته شد که در چندین موضوع شهری با این مسئله مواجه شدم و از آنجایی که این پدیده یعنی خبرنگاران روابط‌عمومی‌شده سال‌هاست در عرصه‌های مختلف خبری دیده و تجربه شده است، دیگر امری عادی و خاص و به عبارتی تجربه شخصی تلقی نمی‌شود. بسیاری از همکاران خودمان معتقدند که پس از چند سال کار خبری باید مسئولیتی را در روابط‌عمومی یک مجموعه هرچند محدود و در حاشیه و آرام داشته باشند، اما درعین‌حال کسوت خبرنگاری را نمی‌بوسند و کنار نمی‌گذارند و اصرار دارند همراه با سنگی که از سازمان متبوعشان به سینه می‌زنند، خود را خبرنگار هم بدانند. حال باید این سؤال را مطرح کرد که آیا می‌توان هم خبرنگار بود و هم روابط‌عمومی؟ از دیدگاه نگارنده امکان‌پذیر نیست و معدود افرادی مشمول نمونه‌های نادر این مثال در تلفیق هر دو با هم می‌شوند و حتما مخاطبان هم‌صنف این مطلب می‌توانند حداقل یک یا دو مورد را در ذهن مجسم و دلایل آن را هم ارزیابی کوتاهی کنند. خبرنگارانی که در حوزه‌های مختلف خبری فعال هستند، عموما به کار حرفه‌ای و مستقل خود در ظاهر و عمل اعتقاد دارند و بنای همه ما بر این است که پاک‌دست و پاک‌قلم باشیم و حق مردم برای ما حکم همان صراط مستقیم را داشته باشد. این قاعده پابرجاست و اگرچه ممکن است بنا بر مصالحی یک، دو یا حتی هزار بار چشممان را روی حقایق ببندیم یا رسانه دست‌وپایمان را ببندد، اما حرص و جوش آن را می‌خوریم و از درون دلخور هستیم که فلان خبر را نداشتیم یا منتشر نکردیم، یا چرا تا ته ماجرا را نگرفتیم و چرا گذاشتیم ماجرا از دستمان بیرون برود و...؛ حالا وقتی یک خبرنگار در جایگاه مسئول یک روابط‌عمومی قرار می‌گیرد، چه می‌شود؟ هر فرد در زمان قرارگرفتن در یک سمت و پذیرش مسئولیت سازمانی تعهداتی را می‌پذیرد که اجراکردن آنها برایش تبعاتی دارد و یکی از همین تعهدات دفاع از آرمان‌ها و اهداف و عملکرد آن سازمان در هر شرایطی است. به عبارتی شما در جایگاه یک روابط‌عمومی گاه مجبور می‌شوید مصاحبه‌هایی که فایل صوتی هم دارند، تکذیب کنید چون مدیر مربوطه این مسئله را به شما دستور داده است. در این شرایط اگر سال‌های سال تجربه و تحصیلات در حوزه مطبوعات داشته باشید، باز هم باید چشم بر بسیاری از ضرورت‌های خبر و رسانه بندید و حقوق سازمان مربوطه را در اولویت قرار دهید. با این اوصاف، کسی که روزی خبرنگار بوده و حالا در کسوت روابط‌عمومی است، در این دوراهی چه می‌کند؟ تجربه این سال‌ها در مواجهه با چنین افرادی (خبرنگاران روابط‌عمومی‌شده) این است که انگشت‌شمارند افرادی که حرفه‌ای‌ترین موضع و جانب حقیقت ماجرا را گرفته‌اند...

ادامه در صفحه ۱۷

گزارشی درباره لزوم توسعه فناوری انرژی‌های تجدیدپذیر در ایران

فرصت‌سوزی در آفتابی‌ترین ماه‌های تاریخ

حامد منصوری، مدیر پروژه شرکت Solek Holding در ایران: ماه ژوئن گذشته (نیمه دوم خرداد و نیمه اول تیرماه ۹۵) گرم‌ترین ماه ژوئن ثبت‌شده در تاریخ و علاوه‌براین نهمین‌ماه پیاپی در ثبت حدنصاب‌های تازه‌ای بود که موج گرمای کره زمین به‌وجود آورده است. در شش‌ماهه اخیر، رکورد گرما چندبار شکسته شد و هر مرتبه یک حدنصاب بی‌سابقه بر جای گذاشت. گرم‌شدن زمین خبر جدیدی نیست. در چند سال گذشته، کارشناسان و محققان در این خصوص به‌وفور هشدار داده‌اند. سال ۲۰۱۳ (۱۳۹۲ شمسی) به عنوان یکی از گرم‌ترین سال‌های تاریخ شناخته شد. سال بعد این اتفاق مجددا تکرار شد و در سال ۲۰۱۵ مجددا بالاترین حدنصاب گرمای کره زمین ثبت شد. حال در اواخر تابستان ۲۰۱۶، آمارها نشان می‌دهد بهار و تابستان اخیر گرم‌ترین‌ها در طول تاریخ بوده و حدنصاب گرمای زمین نسبت به همه سال‌های گذشته فراتر رفته است. گرم‌شدن زمین یکی از نتایج آشکار فرایندی است که تغییر اقلیم نام دارد و به‌صورت کلی تغییر اقلیم عبارت است از تغییرات قابل‌ملاحظه در دما، بارش و باد که در چندین دهه اتفاق می‌افتد. مسئله تغییر اقلیم، یک مشکل جهانی است و شاید به‌همین‌دلیل در آخرین روزهای سال میلادی گذشته، سران ۱۹۵ کشور دنیا در پاریس گردهم آمده و توافق کردند فعالیت‌ها و برنامه‌ریزی‌هایشان در بخش توسعه به‌گونه‌ای باشد که افزایش دمای کره خاکی را در صدسال آینده به حداکثر دودرجه سانتی‌گراد محدود کنند. آثار پدیده تغییر اقلیم اکنون در بیشتر مناطق دنیا و به صورت حادتر در خاورمیانه و ایران مشاهده می‌شود. بالارفتن سطح آب دریاها، افزایش دمای هوا و آب اقیانوس‌ها، کاهش حجم یخچال‌های کوهستانی، کاهش ضخامت یخ‌های قطبی، ثبت رکوردهای دمای زیاد و بارش سیل‌آسا، اسیدی‌شدن اقیانوس‌ها و بالاخره کاهش مقدار برف، نشانه‌هایی هستند که در دهه‌های اخیر در نواحی مختلف جهان حادث شده‌اند. یافته‌های اخیر ناسا اثبات کرده است خشک‌سالی اخیر که از ۱۸ سال پیش در شرق مدیترانه آغاز شده است، بدترین تجربه خشک‌سالی در کشورهای قبرس، اردن، لبنان، فلسطین، سوریه و ترکیه در هزار سال گذشته به حساب می‌آید. بانک جهانی در سال گذشته هشدار داد چنانچه کشورها سیاست‌های مناسبی در مواجهه با تغییرات آب‌وهوایی در برنامه‌هایشان اعمال نکنند، تا ۱۵ سال دیگر، حداقل یکصد میلیون نفر دیگر به جمعیت فقیر جهان افزوده خواهد شد. درخصوص منابع آب وضعیت جاری نشان می‌دهد درحالی‌که میانگین بارش کشور نسبت به سال زراعی گذشته افزایش یافته و استان‌هایی مثل ایلام، کرمانشاه و لرستان بارش‌های بهاری نسبتا خوبی داشتند، اما در دوره یک‌ساله منتهی به پایان تیرماه، استان‌های خراسان‌جنوبی، یزد، اصفهان، کرمان و بلوچستان خشک‌سالی «بسیار شدید»ی را تجربه کردند. منابع آب زیرزمینی علاوه بر تغییر اقلیم، متأثر از عملکرد نادرست بهره‌برداران و مسئولان امر بوده و در بسیاری از دشت‌های کشور وخامت اوضاع حتی فراتر از یک بحران است. فرونشست زمین نیز از عوامل ثانویه بحران منابع آب زیرزمینی است و سرانجام، منابع آب سطحی در کنار تغییرات اقلیمی، با تحمیل پروژه‌های سدسازی و انتقال آب نامناسب، اوضاع خوشایندی ندارند. درحالی‌که بیشتر مناطق کشور با نوعی از کمبود یا بحران آب مواجه هستند، تغییرات اقلیمی در این سال‌ها باعث تغییر الگوی بارش و نهایتا ریزش باران‌های سیل‌آسا در برخی مناطق کشور شده است. در ابتدای سال جاری سیل در استان‌های ایلام و لرستان علاوه بر بروز خسارت‌های مالی فراوان، جان حداقل شش نفر از هم‌وطنانمان را گرفت و اوایل مردادماه نیز هفت استان سیستان‌وبلوچستان، کرمان، فارس، گلستان، سمنان، خراسان‌رضوی و جنوبی درگیر سیل شدند. سال گذشته در همین روزها نمایه گرما که مقدار آن متأثر از دما و رطوبت است، در بندر ماهشهر به ۱۶۵ رسید که تا امروز رتبه دوم بالاترین نمایه گرمای تاریخ را داراست. امسال اما موج گرما بیش از پیش به ایران رسید و اخبار ناخوشایندی از وضعیت معیشت مردم به‌خصوص در مناطق جنوب‌غربی کشور و استان‌های خوزستان و ایلام، اعلام شد. روز اول مردادماه، دمای هوا در دهلران به ۵۳ درجه سانتی‌گراد رسید و در خوزستان یک نفر به علت گرمازدگی جان خود را از دست داد. قم، لرستان و کرمانشاه هم در این هفته‌ها، گرمای کم‌سابقه‌ای را تجربه کردند. در استان بوشهر رطوبت بالا باعث شده احساس گرما بیشتر شود به‌طوری‌که در جزیره خارگ در چند مورد رطوبت هوا به ۹۹درصد رسید و زندگی را برای ساکنان این مناطق بسیار دشوار کرد. درحالی‌که کشورمان به‌شدت تحت‌تاثیر آثار طبیعی ناشی از تغییر اقلیم است، افزایش جمعیت از یک طرف و نبود توازن زیرساخت‌های ضروری با جمعیت حاضر و نیازهای زندگی امروزی از طرف دیگر، عرصه را برای ادامه حیات در این سرزمین باستانی تنگ خواهد کرد. تابستان امسال مصرف برق در ایران دو رکورد پیاپی بر جای گذاشت و پیک مصرف برق از مقدار حداکثر تولید عملی آن بالاتر رفت. با اینکه ظرفیت اسمی تولید برق ایران حدود ۷۵ هزار مگاوات است، اما ظرفیت عملی تولید برق کمی بیش از ۵۲ هزار مگاوات است که در گرمای اوایل تابستان امسال دو مرتبه مقدار مصرف برق در لحظه اوج مصرف از این عدد فراتر رفت و وزارت نیرو را وادار کرد خاموشی‌های پراکنده‌ای در نقاطی از کشور اعمال کند. همچنین افزایش چشمگیر مصرف برق در سال جاری باعث شده صادرات برق ایران در چهار ماه اول سال حدود ۳۶ درصد کاهش و واردات برق هفت درصد افزایش یابد. باوجود پتانسیل طبیعی و اقلیمی بسیار خوب ایران در زمینه تولید انرژی از منابع تجدیدپذیر (شامل انرژی حاصل از باد، خورشید، برقابی کوچک و زمین‌گرمایی) و نگاه منتظر سرمایه‌گذاران خارجی به ورود به این بخش از صنعت کشورمان، تاکنون از این ظرفیت در ایران به‌خوبی استفاده نشده است. در این راه موانعی نه چندان کوچک دیده می‌شود که لازم است با جدیت و درایت کافی و به‌سرعت از میان برداشته شوند که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

به دلیل نوپابودن برخی از فناوری‌های انرژی تجدیدپذیر در ایران نه‌تنها تجربه کافی در انجام مطالعات اجرای پروژه و بهره‌برداری از آن وجود ندارد، بلکه برخی از مراحل آغاز و پیشبرد مطالعات به کندی و با صرف زمان و هزینه بالا انجام‌شدنی است

۱- مهم‌ترین مانع در راه توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر در ایران، اختصاص‌ندادن بودجه دولتی است. بانک‌های داخلی نه‌تنها منابع مالی کافی برای سرمایه‌گذاری در این پروژه‌ها ندارند، بلکه در صورت مشارکت هم نرخ سود بالای تسهیلات آنها، توجیه‌پذیری اقتصادی طرح را به مقدار زیادی کاهش می‌دهد. از طرف دیگر، اگرچه سازوکاری برای مشارکت مالی «صندوق توسعه ملی» در این گونه پروژه‌ها پیش‌بینی و برنامه‌ریزی شده است، اما به دلایل نامعلوم این برنامه‌ها تاکنون عملیاتی نشده‌اند.

۲- ریسک سرمایه‌گذاری خارجی در ایران بالاست. نتایج ارزیابی مؤسسات و بنگاه‌های مالی بین‌المللی سال‌هاست نشان می‌دهد ایران کشور مناسبی برای سرمایه‌گذاری نیست. باوجود تغییرات مثبتی که در نگرش سرمایه‌گذاران خارجی پس از توافق هسته‌ای به وجود آمده است، هنوز ایران از نظر مؤسسه پول اروپا رتبه پنج از پنج در امنیت سرمایه‌گذاری، از نظر سازمان همکاری و توسعه اقتصادی رتبه شش از هفت در میزان ریسک سرمایه‌گذاری در ایران و از نگاه مجله اکونومیست و سایر نهادهای مالی در رده‌های آخر امنیت، ثبات و حجم سرمایه‌گذاری خارجی، ارزیابی می‌شود. به همین دلیل بایستی مجموعه دولت و مسئولان ذی‌ربط در ایجاد و تقویت ساختارهای اعتمادسازی برای جذب سرمایه‌های خارجی، با جدیت و سرعت اقدام کنند.

۳- باوجود اعلام خبر گشایش سوییفت و امکان انتقال پول به ایران، بانک‌های بین‌المللی هنوز نتوانسته‌اند با قوانین پیچیده و محدود تجاری ایران خود را وفق داده و به صورت عملی کار خود را در کشورمان آغاز کنند و به همین دلیل هنوز در انتقال پول به ایران و بالعکس مشکلات بسیاری وجود دارد.

۴- ایران به‌واسطه قرارگیری در شرایط تحریم، سال‌هاست از فضای کسب‌وکار بین‌المللی دور مانده و به همین دلیل بخش دولتی و خصوصی تجربه کاری چندانی در تعاملات بین‌المللی ندارند و همین کاستی راه سرمایه‌گذاران خارجی را برای حضور در ایران و ایجاد و تحکیم رابطه‌های تجاری، دشوار و صعب‌العبور کرده است.

۵- سرمایه‌گذاران خارجی انتظار دارند نوع قراردادهای خرید تضمینی برق به گونه‌ای باشد که با پذیرش شرکت‌های بیمه و بانک‌های بین‌المللی مواجه شود. درحال‌حاضر کلیه پرداخت‌ها در این نوع قرارداد «ریالی» است و باوجود پیش‌بینی ضرایبی برای جبران تغییر نرخ ارز و...، آن‌چنان مقبول مؤسسات بین‌المللی مالی و اعتباری نیست.

۶- به دلیل نوپابودن برخی از فناوری‌های انرژی تجدیدپذیر در ایران، نه‌تنها تجربه کافی در انجام مطالعات، اجرای پروژه و بهره‌برداری از آن وجود ندارد، بلکه برخی از مراحل آغاز و پیشبرد مطالعات به کندی و با صرف زمان و هزینه بالا انجام‌شدنی است. اگرچه سازمان انرژی‌های نو ایران (سانا) فرایند مشخصی در تعریف، توسعه و تکمیل پیش‌نیازها و مطالعات لازم ارائه کرده است، اما هنوز استاندارد جامعی از نحوه تعریف، توسعه و اجرای این‌گونه پروژه‌ها در کشورمان تبیین نشده و بسیاری از الزامات فنی مانند نحوه اتصال نیروگاه به شبکه سراسری توزیع برق و... برای سرمایه‌گذاران مشخص نیست. نیروگاه‌های فتوولتاییک که برق خورشیدی تولید می‌کنند، از جمله فناوری‌های کمترشناخته‌شده در کشورمان است.

۷- اگرچه امکان واگذاری اراضی بایر به پروژه‌های تولید و توسعه انرژی تجدیدپذیر پیش‌بینی شده است، اما اخذ موافقت‌های لازم برای این کار آن‌قدر پیچیده و سخت‌گیرانه است که انجام آن نه‌تنها برای شرکت‌های خارجی تقریبا غیرممکن است، بلکه احتمال موفقیت شرکت‌های داخلی هم در این زمینه، بالا نیست. برای این کار امور اراضی استان‌ها کمکی برای معرفی اراضی با امکان واگذاری نمی‌کنند و پیداکردن و انجام کلیه امور مربوط به قطعه زمینی که از سوی توانیر، برق منطقه‌ای استان و سانا تأیید شده و منابع طبیعی و امور اراضی امکان واگذاری آن را تأیید کنند و در نهایت بتوان پاسخ مثبت برای بیش از ۱۰ مورد استعلامات مختلف از آن دریافت کرد، به صورت کامل بر عهده متقاضی پروژه است. بی‌تردید راه‌حل منطقی و عملی آن هماهنگی بیشتر و نزدیک‌تر ادارات مسئول دراین‌باره است.

درحال‌حاضر تعداد متقاضیان خارجی احداث نیروگاه‌های تولید برق تجدیدپذیر در کشورمان به‌ویژه در بخش برق خورشیدی کم نیست؛ بنابراین ایجاد و ارتقای زیرساخت‌های لازم برای احداث و توسعه فناوری انرژی‌های تجدیدپذیر و رفع موانع و مشکلات داخلی می‌تواند به یک تعامل «برد- برد» برای سرمایه‌گذاران خارجی و کشورمان تبدیل شود. از طرفی موقعیت جغرافیایی و اقلیمی ایران، تعرفه مناسب خرید تضمینی برق و نیاز ایران به توسعه این فناوری، انگیزه سرمایه‌گذاران خارجی را دراین‌باره افزایش داده و از طرف دیگر بخش انرژی کشورمان قادر خواهد بود با ورود این فناوری، نه‌تنها نیاز خود را به منابع محدود نفت و گاز کاهش دهد؛ بلکه به تعهد خود درباره کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای عمل کرده، صادرات غیرنفتی خود را افزایش دهد و راه ورود سرمایه‌های خارجی و فناوری روز دنیا را به کشور باز کند و بالاخره تجربه و توان کسب‌وکار بین‌المللی خود را بالا ببرد؛ اما درصورتی‌که مسیر این تجربه نو در کشورمان بازسازی و اصلاح نشود، عقب‌نشینی و بالاخره امتناع سرمایه‌گذاران و شرکت‌های خارجی در مشارکت با بخش انرژی کشورمان، بی‌تردید به یکی از بزرگ‌ترین «فرصت‌سوزی»های تاریخ این سرزمین در این برهه زمانی حساس، تبدیل خواهد شد و همان‌گونه که امروز در کشورمان حتی صحبت از تهدید «حیات و تمدن» ایرانی در نتیجه بحران آب شده است، فردا بحران انرژی نیز به این تهدید بالقوه محتمل، دامن خواهد زد؛ بنابراین تا فرصت هست باید از نعمت بی‌پایان درخشش خورشید بر پهنه سرزمینمان در گرم‌ترین ماه‌های تاریخ، بهره ببریم.

گزارش

پزشکی تدافعی و جامعه پزشکی

سیدحسین مهرآوران . متخصص داخلی

● درگذشت کارگردان شهیر، عباس کیارستمی و حاشیه‌های پیرامون پرونده پزشکی آن، در کنار شرایط پزشکی نیما طباطبایی و منیژه حکمت با سیل انتقادات نسبت به جامعه پزشکی در روزهای اخیر همراه بوده است؛ جریانی که فراتر از انتقاد گاه وجاهت و شأن حرفه‌ای و جایگاه پزشک را نشانه رفته است. گذشته از انبوه پیش‌داوری‌های منتقدان از منظری غیرتخصصی و هجمه‌های به‌دور از اخلاق، فقدان امنیت حرفه‌ای و فضایی آرام پیرامون خدمت‌گزاران نظام سلامت که مولود اتمسفر پرتنش کنونی است، تشدیدکننده چهره‌ای در عرصه طبابت است که از آن به «پزشکی تدافعی» یاد می‌شود؛ زنگ خطری که آوای آن امروز رفته‌رفته در جامعه پزشکی شنیده می‌شود.

اتخاذ تصمیمات تدافعی، گذشته از عرصه پزشکی، در سیاست و تجارت نیز روی می‌دهد؛ به‌عنوان‌مثال مدیران شرکت‌های بین‌المللی بزرگ به صورت میانگین در یک‌سوم تا نیمی از موارد از تصمیمات تدافعی استفاده می‌کنند؛ تصمیماتی که نه لزوما بهترین تصمیم، بلکه از آنها در برابر بروز خطرات و خطاهای احتمالی محافظت می‌کند.

پزشکی تدافعی که تحت عنوان «اتخاذ تصمیمات تدافعی پزشکی» نیز شناخته می‌شود، گستره‌ای از طبابت است که در آن توصیه به انجام تست‌های تشخیصی یا اقدامات درمانی‌ای می‌شود که الزاما بهترین انتخاب برای بیمار نبوده، اما به‌عنوان گزینه‌ای جهت محافظت پزشک در برابر شکایات احتمالی بیمار است.

پزشکی تدافعی دارای دو چهره اصلی است: «رفتار اطمینان‌بخش» که شامل ارائه یا پیشنهاد سرویس‌های اضافی و غیرضروری به‌منظور کاهش پیامدهای ناگوار، پیشگیری از طرح دعاوی قصور پزشکی از سوی بیماران و میسرکردن مستندات قابل‌ارائه به مراجع قانونی مبنی‌بر اخذ تصمیمات و طبابت مبتنی‌بر اصول است و دیگری «رفتارهای اجتنابی» در زمانی که پزشکان از مشارکت در درمان بیماران پرخطر، اقدامات تهاجمی یا اعمال جراحی با ریسک بالا سر باز زنند. بر پایه مباحثات مبتنی‌بر دیدگاه سودمندگرایی، پزشکی تدافعی درمجموع به ضرر بیماران است؛ امری که به افزایش هزینه‌های نظام سلامت، کاهش کیفیت مراقبت‌های بهداشتی و درمانی، آسیب بیماران و تخریب رابطه پزشک و بیمار منجر می‌شود.

اینجانب به‌عنوان عضوی کوچک از جامعه شریف پزشکی، پزشکانی که هم‌اکنون در جای‌جای میهن عزیزمان؛ از کلان‌شهرها تا شهرها و روستاهای محروم و مرزی در حال خدمت‌رسانی‌اند؛ از تبعات و عواقب هجمه‌ها و بداخلاقی‌های اخیر به جامعه پزشکی نگرانم. نگرانم که با تداوم دلسردی موجود در میان همکاران پزشک، فردایی را نظاره‌گر باشیم که «شعله‌های برافروخته پزشکی تدافعی» سلامت، اقتصاد و آرامش جامعه را نشانه رود؛ رویدادی نه‌چندان دور از ذهن که ممکن است هر یک از بستگان این حقیر، هم‌میهنان یا دوستانی را که با بداخلاقی‌ها در تخریب این امنیت حرفه‌ای مشارکت دارند، مبتلا کند.

آری... «کشتی سلامت جامعه را سوراخ نکنیم، خودمان سرنشین آن هستیم!

جدول ۲۶۱۱ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- نام دیگر سیاره بهرام- همراه وعده- اسباب‌بازی دختران ۲- رمانی جنایی از سیدنی شلدون، نویسنده آمریکایی ۳- نت سوم- قطره‌های ریز باران- کامل‌نشده- امر به گفتن دارد ۴- رنگارنگ- جاری- از ماشین‌آلات کشاورزی ۵- پایه- الهه عشق در اساطیر یونان- دلیل و برهان ۶- فارسی باستان- تألیف‌کننده- زندانی ۷- ولخرج- نرده- وظیفه دندان‌ها است ۸- یازده- نازا- هدیه‌دادن- برادر عرب ۹- بیماری گواتر- فعال و سرزنده- بهره ۱۰- دردناک- از بخش‌های قرآن- رفیق مشهدی ۱۱- پسر عرب- پایتخت مراکش- دربازکن برقی ۱۲- روایت‌کننده- همدم- افیون ۱۳- حرص و طمع- دشمنان- رودی در روسیه- تلخ ۱۴- از زیباترین بناهای دوران قاجار در شهر کرمان ۱۵-درختی همیشه‌سبز- جواب‌دادن به پرسش‌های امتحان از روی ورقه دیگری- حمله و هجوم.

عمودی:

۱- نامیده‌شده- بینی- آسودگی ۲- جانوری از خانواده بندپایان- طراح- مرحله دوم تنفس ۳- حرف انتخاب- برق را از کوئل به دلکو می‌رساند- خانم- قطره ۴- برخی در خواب می‌کشند- کوشا- قانون مغول ۵- رمانی از جومپا لاهیری نویسنده ادبیات هند- از صفات خدا به معنی توانا- پیمان ۶- خواری و خفت- اشتباه لفظی یا رفتاری- نکند که ۷- آبادکننده- از اختراعات ادیسون- توبه‌کردن ۸- دریا- از بحور شعر فارسی- میانه- بندگی ۹- پول عراق- لباس شنا- پرسش ۱۰- رودی که از شش کشور اروپایی می‌گذرد- سیاست‌مدار مشهور ژاپن در قرن بیستم- زبانه آتش ۱۱- هنگام افزایش دمای بدن تولید می‌شود- از هفت سین نوروزی- هر هفته ۱۲- اجازه- در حال دویدن- زبان قدیمی آسیایی ۱۳- مجموع دانه‌های پنبه و تارهای آن- فرزند زکریای نبی (ع)- فراورده‌های کشاورزی تابستانی- عادت ۱۴- از قدیمی‌ترین سالن‌های تئاتر تهران- برقرار و آباد- سرشماری ۱۵- رنجش و آزردگی- برگزیده و ممتاز - تعظیم.

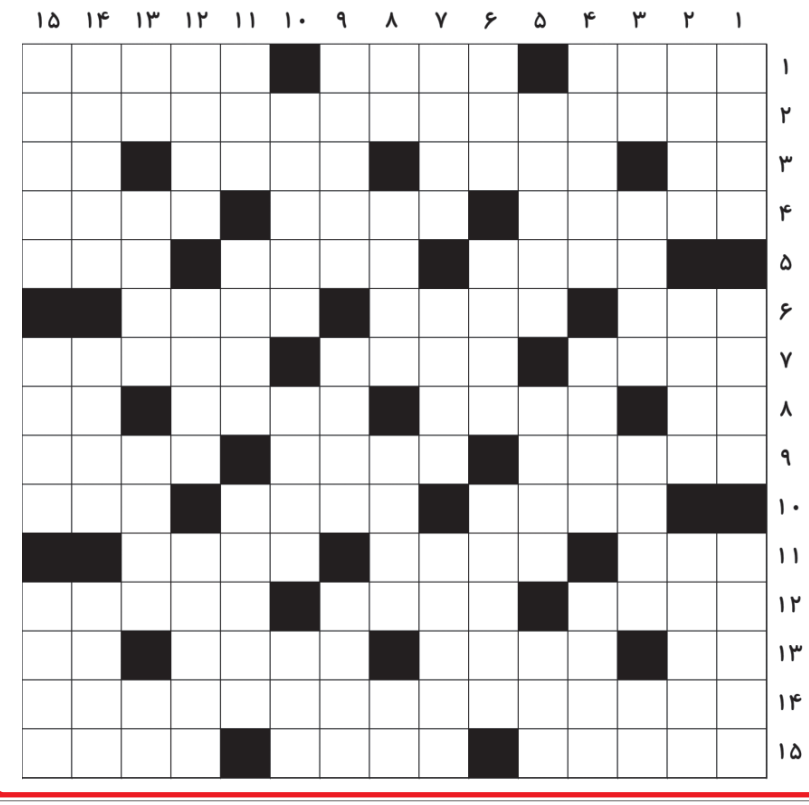

حل سودوکو سخت

۵	۲	۱	۹	۶	۳	۴	۷	۸
۳	۹	۷	۸	۴	۲	۱	۶	۵
۶	۸	۴	۵	۱	۷	۹	۲	۳
۲	۱	۹	۷	۳	۵	۸	۴	۶
۴	۵	۳	۶	۲	۸	۷	۱	۹
۸	۷	۶	۱	۹	۴	۵	۳	۲
۱	۳	۲	۴	۵	۹	۶	۸	۷
۷	۶	۵	۲	۸	۱	۳	۹	۴
۹	۴	۸	۳	۷	۶	۲	۵	۱

حل سودوکو ۱۶۰۷

۱	۸	۲	۴	۹	۶	۵	۷	۳
۷	۵	۶	۳	۱	۸	۴	۹	۲
۴	۹	۳	۷	۲	۵	۸	۶	۱
۶	۳	۷	۸	۵	۴	۲	۱	۹
۵	۱	۸	۲	۶	۹	۳	۴	۷
۹	۲	۴	۱	۷	۳	۶	۸	۵
۳	۷	۱	۶	۴	۲	۹	۵	۸
۸	۴	۵	۹	۳	۷	۱	۲	۶
۲	۶	۹	۵	۸	۱	۷	۳	۴

جدول ۲۶۱۰

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
ر	ب	ی	ل	ا	ک	■	د	ا	م	ا	د	ر	ی	م	۱
ه	ل	ا	و	■	ا	ت	ی	ب	■	ل	س	و	ت	ف	۲
ا	■	ه	ژ	م	■	ن	ش	ل	گ	■	ا	ک	ی	ر	۳
ی	ح	و	■	ق	ر	ی	ب	■	ه	ش	م	ش	م	■	۴
ش	ک	■	ش	ر	ب	ا	■	ب	و	ک	ب	■	ه	ک	۵
■	م	ا	ع	ن	ا	■	ی	ن	ا	ی	ر	ب	■	ا	۶
د	ر	د	ر	س	■	ن	ا	ی	ر	ب	■	ن	ت	ف	۷
ر	ا	ی	ا	■	ن	و	م	ا	ه	■	ک	چ	ر	ک	۸
س	ن	ا	■	ر	و	س	ا	ن	■	ب	ن	ا	ج	ا	۹
ت	■	ن	و	ی	س	و	ل	■	ر	ا	د	ق	م	■	۱۰
ه	ر	■	و	ا	د	■	ت	ه	ز	ن	■	ا	د	۱۱
■	ه	ن	ا	ن	ز	■	ش	ج	ن	ر	■	ه	ن	ر	۱۲
ش	ن	ا	م	■	ی	س	ی	س	■	س	و	ا	■	و	۱۳
ا	م	ر	ی	ا	■	د	ا	س	ک	■	ر	ب	و	ن	۱۴
ن	ه	ن	پ	ت	س	د	■	ز	و	ق	ل	ا	ی	۱۵

سودوکو سخت ۱۶۰۸

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۹							۳	۶
			۲	۹		۴		
		۸				۵	۲	
	۴	۹	۵					۷
		۵	۷	۳	۶			
۳		۷	۹		۸			
		۱	۶				۷	۴
۶				۵			۱	
			۴		۱			

سودوکو ۱۶۰۸

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۹			۳	۲			۴
		۱	۹		۴	۵		
۲			۱	۶	۵	۹		۸
			۵			۶	۸	۷
۷				۸	۶			۱
۸				۹		۲	۳	۵
	۷		۶			۳	۱	۲
۳				۲	۱		۴	
				۴		۷		۶